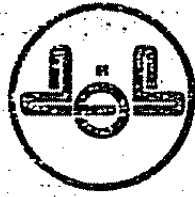

DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI
YAYINLARI

DİYANET DERGİSİ

(1-4)

DİNİ, İLMİ, EDEBİ ÜÇ AYLIK DERGİ

OCAK - ŞUBAT - MART **1984** CİLT : XX - SAYI : 1

PEYGAMBERLİK VE MU'CİZE

Dr. Ali Aslan AYDIN
Din Din İşleri Y. Kurulu Üyesi

Peygamberlik ile mu'cize arasında çok sıkı bir münasebet vardır. Bu bakımdan Mu'cizenin mana ve mahiyeti, aklen imkânı ve fiilen vukuu hakkında bazı özet bilgiler vermek istiyoruz.

Kur'an-ı Kerim'de; mu'cize'ye çok defa "âyet" denmektedir. Âyet; belli olan bir alâmet, bir şeyi belli eden bir işarettir.

Genel olarak ise mucize:

Ya bir işaret, delil ve isbat manasına, yahut ilâhî bir haber, veya tebliğ manasına gelir.

Birinci mana; mu'cizenin ser'î tarifine uygundur. İkinci mana içine, Kur'an-ı Kerim ve âyetleri girmektedir.

Bu kelimenin, hem ilâhî bir haberi (Kur'an'ı) ifade için, hem de onun isbati için kullanılması, mühim bir esasa işarettir. O da; ilâhî bir tebliğ olan Kur'an'ın, hak ve doğru olduğuna bizzat kendisinin en kuvvetli bir delil olmasıdır. Nitekim Peygamberimizin en büyük mu'cizesi, Kur'an-ı Kerim'dir.

Mu'cize gerçekte; bilinen tabiat kanunları ve âdetler dışı fevkalâde bir hâdisedir. Allahu Teâlâ, peygamber olarak seçtiği zâtı tasdik ve peygamberlik iddiasını teyid için onda fevkalâde bir şey gösterir. İşte bu, onun peygamberliğini isbat eden bir delil, bir mu'cizedir.

O halde mu'cize şöyle tarif olunabilir:

Mu'cize; Peygamberlik iddiasında bulunan zâtın bu iddiasının doğruluğunu tasdik etmek için, Hak Teâlâ'nın, onun vasıtasıyla izhar ettiği, bilinen tabiat kanunları ve âdetler üstü (harikulâde) bir hâdisedir.

Böyle bir hadiseyi peygamberler vasıtasıyla gösteren, Allahu Teâlâ'dır. Mu'cize öyle bir hadisedir ki, onun mislini başkaları göstermekten âciz kahr.

Hak Teâlâ'nın, Peygamberlik iddiasında bulunan bir zâtın elinde böyle harikulâde bir hâdise izhar etmesinin manası, "Kulum, bendendir diye tebliğ ettiği şeylerde sâdiktır. Kendisi de, sözleri de doğru ve gerçektir." demektir.(1)

Evet mu'cize, bizlerce bilinen tabiat kanunlarına aykırıdır. Zaten normal

(1) Ali A. Aydın, İslâm'da İman ve Esasları, s.268 (İstanbul, 1979)

tabiat kanunlarına ters düştüğü için, ona "Mu'cize" diyoruz. Ama mu'cize, böyle olmakla beraber, akli selime, doğru düşünce ve rasyonel esaslara ayırır demez. Olsa olsa, alısk olduğumuz kâinat nizamına ve duyu organlarımız önünde her zaman karşılaştığımız maddî bazı hadiselerle aykırıdır. Belki mu'cize, alısk olduğumuz bu olaylara ve bazı bilgilerimize ters düşebilir. Zaten bu sebeple, ona mu'cize adı veriyor ve dinî inançlar yönünden tabii buluyoruz. O halde, mu'cizeyi akli reddeder veya hür düşünce zaviyesinden kabule şayan değildir şeklinde ileri sürülebilecek itirazlar, başta akli selime, sonra ruhi ve manevi düşünceye ters düşer.

Mu'cize göstermenin aklen mümkün olduğuna en kesin delil; Allahu Teâlâ'nın her şeye kaadir olmasıdır. Kâinata, yer ve gök âlemine dikkatle bakılıp, ondaki incelik, güzellik, şaşmaz nizam ve düzen tamaşa edilince, herşeyin yaratıcısı olan Yüce Allah'ın, Peygamberlerini tasdik için, her birinin elinde, ezeli ilim ve irâdesine uygun olarak dilediği fevkalâde bir şey yaratmasının mümkün olduğu kolayca anlaşılır. Allah (c.c.)'a, O'nun kudret ve azametini inanan bir kimse, mu'cizeye de, imkân ve vukuuna da, dolayısıyla peygamberliğe ve peygamberlere de inanır. (2)

O halde, rahatlıkla söyleyebiliriz ki; her akli selim sahibi, Peygamberliğin isbatı için bir mu'cize göstermenin şart olduğunu, yani Allah'ın kudreti ve izni ile mu'cizenin vukuunu kabul eder. Ancak akla gelebilecek bir husus varsa, oda; Peygamberliği isbat için mu'cize izharından başka bir metot yok mudur? İnsanlar başka metotlarla ikna ve irşad edilerek inandırılmazlar mı? Çünkü mu'cize, genel olarak; Peygambere inanmayan, dolayısıyla tebliğ edilen dinî akide ve esasları reddeden kimseleri ikna için kullanılır. Bu gibi inkarcı, inatçı veya şüpheli kimseler inanabilmek için, ancak, normal insanların yapması kaabil olmayan, tabiat kanunları dışı sayılan ve kendilerini acze sevkedecek maddî veya manevî harikulâde (âdetler üstü) bir hadise görmek isterler. Bu ikna yolu ve kuvvetli delil serdi, mu'cize izharından başka bir şey olmaz. Bunun başka bir yolu da yoktur. Zira, mademki kâinatın nizamı ve bütün varlıkların yaratıcısı ancak Allah'dır, herşey O'nun irade ve kudreti ile meydana gelir. Hak Teâlâ, peygamber olarak seçtiği sevgili bir kulunu teyid ve casdik için, tabiat kanunlarını ve kâinatın nizamını bir lâhzada dilediği şekilde değiştirilebilir. Nitekim, herhangi bir anda kâinatın nizamını muayyen bir gayeye göre Hak Teâlâ'nın değiştirdiği de vâkidir. Hatta Allah'ın irade ve kudretine bağlı olarak her an değişebilir de, Hâlık Teâlâ buna kaadirdir. Ancak Kâinatın ilâhî nizamı, hiçbir gayeye istinad etmeden, boş ve abes olarak değişmez. İşte bu sebeplerle, mu'cizenin aklen mümkün ve bilfiil vâki olduğuna inanmak lâzımdır. Mu'cize'nin mahiyet ve mihrakına dair yapılacak araştırmalar, bu esaslar ve hudutlar içinde olmalı ve kalmalıdır.

Mu'cize'nin sahih ve kabule şayan olması için şu şartları hâiz bulunması gerekir:

a) Peygamberlik iddiasında bulunan zâtın, göstereceği mu'cize'nin bir mislinin (benzerinin) hiçbir şahıs tarafından gösterilemeyeceği hususunda meydan okuması (tehaddî) lâzımdır.

(2) a.g.e., s. 269.

b) Gösterdiği mu'cize'nin göstereceğini iddia ettiği hususa mutâbık (uygun) olması ve mislini göstermekte insanların âciz kalması gerekir.⁽³⁾

Bu şartları hâiz olan mu'cizenin, peygamberliğe delâleti zarûridir. Çünkü, Hak Teâlâ'nın kâzıp (yalancı) bir kimsenin elinde böyle misli gösterilemeyen harikulâde bir mu'cize izhâr etmesi, aklen muhaldir. Zira böyle bir şey, yalancı bir kimseyi tasdik etmek olur. Yalancıyı tasdik etmek, kızıptır (yalandır). Bu ise, Hak Teâlâ hakkında muhaldir.

Bazı şahısların usul ve kâidelerini öğrenmek suretiyle yaptıkları sihir, bir nevi mu'cize sayılamaz. Çünkü sihir, bir insanın zâhiren maddî gücü dışında görürse de, insanın ruhî ve nefsi güç ve tâkatı dışında olan bir hâdise vasfında değildir. Zira öyle olsaydı, öğrenilemez ve bir san'at haline getirilemezdi. Sihre inanmak ve onu san'at haline getirmek küfrü gerektirir. Zararından korunmak için sihir öğrenmek ise, büyük günahlardan sayılmıştır.

Mu'cize ise; insanların her türlü güçleri dışında kalan, çalışarak elde edilemeyen ve ancak Allâhu Teâlâ'nın iradesi ve verdiği güçle yapılan harikulâde bir hâdisedir. Sihir gibi kesbî değil, vebîdir.

Bu bakımdan, kötü maksatlarla ve şerir kimseler tarafından öğrenilerek bir san'at ve geçim vasıtası haline getirilen sihirbazlık, dinen haram kılınmış ve büyük günahlar (kebâir)dan sayılmıştır.⁽⁴⁾

Netice olarak; yukarıda beyan edilen şekilde mu'cize izhar eden Peygamberlerin mazhar oldukları ilâhî vahy vasıtası ile Hak Teâlâ'dan telâkki ettikleri bilgiler, kesinlik ifade eder. Bu yolla bildirilen emirlere uymak ve yasaklardan kaçmak her müslüman için farzdır. Bu haberlere "Haber-i Resul" denir ve Kelâm âlimlerine göre "İmin Sebepleri"ndendir.⁽⁵⁾

Peygamber olmadığı halde, zühdü takva ve keşif yolu ile yüksek derecelere ulaşan ve "Evliyâ" adı verilen bazı mürşitlere vâkı olan ilham, kendileri için ayulması gereken bir delil sayılır ise de, başkaları için delil sayılmaz.

Bu hüküm, Kelâm âlimlerinin ekserisine göredir. İmam-ı Gazalî, İmam-ı Râzî ve Âmidî gibi büyük İslâm âlim ve mütefekkirleri, keşif ve ilham yoluyla, yakını bir ilim hâsıl olabileceğini kabul etmişlerse de; keşif yoluyla alınan bir ilhamın, Kitap ve Sünnet'e aykırı olmamasını ve ilham sahibinin, ilhamı evhamdan ayırdedebilecek ilmi ve ruhî kudrete sahip olmasını şart koşmuştur.⁽⁶⁾

(3) a.g.e., s. 268-269.

(4) Sadeddin Mes'ud b. Ömer et-Taftazani; Şerhu'l Akaid en-Nesefiyye, s. 411. (Kahire-1939).

(5) Ali A. Aydın: İslâm İnançları ve Felsefesi, s. 116, 122. (İst. 1980)

(6) Fazla bilgi için Bkz: Taftazani, Şerhu'l-Makâsîd, C, s. 130-135 (İst. 1277 H.), Es-Seyyid Ali b. Muhammed el-Cürcânî, Şerh-i Mevâkıf C, 3, s. 177-181 (Kahire - 1311 H.).